

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ DERGİSİ

JOURNAL OF AKSARAY UNIVERSITY FACULTY OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

dergipark.gov.tr/aksarayiibd

Araştırma Makalesi • Research Article

Girişimci Kavramı ile İlişkili Doktora Tezlerinin Analizi

*Analysis of Postgraduate Doctoral Theses Related to the Concept of Entrepreneur***Hafize Ufuk Korkmaz¹**¹Dr. Öğr. Üyesi, KTO Karatay Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, h.ufuk.korkmaz@gmail.com, Orcid ID: 0000-0001-8158-8130**MAKALE BİLGİSİ****Anahtar Kelimeler***Girişimci,
Doktora Tezi,
Tez Analizi,***Makale Geçmişi:***Geliş Tarihi: 12 Mart 2024
Kabul Tarihi: 24 Haziran 2024***ARTICLE INFO****Keywords***Entrepreneur,
Postgraduate Doctoral Thesis,
Thesis Analysis***Article History:***Received: 12 March 2024
Accepted: 24 June 2024***ÖZET**

Araştırmanın temel sorusu "Girişimci başlığı içeren ve sosyal bilimler alanı dışında hazırlanan doktora düzeyindeki lisansüstü tezler nelerdir?" olarak belirlenmiştir. Araştırmanın amacı, girişimci kavramı üzerine Türkiye'de hazırlanan doktora tezlerinin Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler alanı dışında kalan temel alanlara göre analiz edilmesidir. Girişimcilik alanında çalışma yapmak isteyen araştırmacıların araştırmalarına katkı sağlamayı da amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi ve veri analizinde betimsel içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Türkiye'de "girişimci" anahtar kelimesi ile yapılmış olan doktora tezlerine Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi internet sitesinden veri tabanı kullanılarak erişilmiştir. 17 doktora tezi tespit edilmiştir. Türkiye'de hazırlanan ilk doktora tezinin 1991 yılında yayımlandığı göz önüne alındığında; Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler alanı dışında hazırlanan ilk tezin 2002 yılında başlıyor olması dikkat çekicidir. İncelenen tezlerde ele alınan konuların; girişimcilik, iç girişimcilik, girişimcilik bilgisi, girişimcilik eğitimi, girişimcilik niyeti ve girişimcilik türleri konularına yoğunlaştığı ve ağırlıklı olarak öğrencilerin evren olarak ele alındığı çalışmaların yapıldığı belirlenmiştir.

ABSTRACT

The main question of the research is "What are the doctoral level postgraduate theses prepared outside the field of social sciences that contain the title of entrepreneur?". The aim of the research is to analyze the postgraduate doctoral theses prepared in Turkey on the concept of entrepreneur according to the main fields outside the field of Social, Humanities and Administrative Sciences. It also aims to contribute to the research of researchers who want to study in the field of entrepreneurship. In the research, document analysis method, one of the qualitative research methods, and descriptive content analysis technique was used to analyze the data. Doctoral dissertations in Turkey with the keyword "entrepreneur" were accessed by using the database from the website of the National Thesis Center of the Council of Higher Education. 17 postgraduate doctoral dissertations were identified. Considering that the first postgraduate doctoral thesis in Turkey was published in 1991; it is noteworthy that the first thesis prepared outside the field of Social, Humanities and Administrative Sciences started in 2002. It was determined that the topics addressed in the theses examined were entrepreneurship, intrapreneurship, entrepreneurship knowledge, entrepreneurship education, entrepreneurial intention and types of entrepreneurship, and that the studies mainly focused on students as the population.

Girişimcilik, günümüzde bireylerin sürekli değişen iş hayatında başarılı olabilmesi için sahip olması gereken bir beceri ve zihniyet gibi görünmektedir (Fain ve Vukašinović, 2020: 1713). Girişimcilik, değerli bir ürün veya hizmet geliştirmek için birden fazla paydaşın ve kaynağın bir araya getirildiği iş birliği çabalarını içermektedir (Bosse, vd., 2022:3). Girişimci olmak; ekip katılımı, cesaret ve azim yoluyla riski azaltmak, geliştirilen fırsatları araştırmak, yakalamak ve

kullanmak anlamına gelmektedir (Fain ve Vukašinović, 2020: 1709). Girişimciyle birlikte değer yaratma sürecine doğrudan dahil olan paydaşlar arasında çalışanlar, tedarikçiler, müşteriler, finansörler ve girişimin faaliyet gösterdiği topluluklar yer almaktadır (Bosse, vd., 2022:3).

Girişimcilik kavramı akademik olarak Türkiye’de Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı tarafından Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Pazarlama bilim alanı ve Yönetim ve Organizasyon bilim alanı içerisinde sınıflandırılmaktadır (UAK, 2023). Ancak çalışma kapsamında YÖKTEZ incelendiğinde farklı bilim alanları kapsamına giren lisansüstü tezlerin hazırlandığı tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında doktora tezleri ele alınmaktadır. Bu nedenle araştırmada Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanı üzerinden ulaşılan Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler alanı dışındaki doktora tezleri incelenmektedir. Kullanılan doküman incelemesi yöntemi ve betimsel içerik analizi tekniği ile yıllara göre dağılım, üniversite, enstitü ve anabilim dalı bilgileri, yazım dili, anahtar kelimelere göre konu dağılımı ve içerik kategorileri incelenmektedir.

Türkiye’de Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler alanında yapılan ilk doktora tezi 1991 yılında yayınlanmıştır (YOKTEZ, 2023). Yapılan literatür taramasında girişimci kavramını içeren ve Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler kapsamı dışındaki alanlarda yer alan doktora tezlerinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışma kapsamında incelenen tezlerin 2002 yılında başlıyor olması dikkat çekicidir. İncelenen tezlerde ele alınan konuların ağırlıklı olarak; girişimcilik, iç girişimcilik, girişimcilik bilgisi, girişimcilik eğitimi, girişimcilik niyeti ve girişimcilik türleri olduğu belirlenmiştir. Araştırmalarını Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler kapsamına giren bölümler dışında gerçekleştiren araştırmacıların, girişimci kavramını içeren doktora tezlerini bir arada görebilmeleri ve yapılabilecek yeni çalışmalar için yol gösterici olabilmesi önemli görülmektedir. Özellikle doktora tezlerinde bilim alanı sınırı olmaksızın, girişimcilik farkındalığının oluşturulması ve girişimcilik faaliyetinin başlatılması gibi konuların multidisipliner bakış açısı ile incelenmesinin literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir.

1. GİRİŞİMCİLİK

Girişimci; fırsatları tanımlayabilen, kilit müşterileri belirlemede fırsatları takip edebilen ve karşılaştıkları engellere sebatla yaklaşabilen, aynı zamanda empati kurabilen ve ekiplerini motive edebilen iyi bir lider olarak tanımlanabilmektedir (Fain ve Vukašinović, 2020: 1709). Girişimcilik kavramı ilk kez Schumpeter tarafından girişimcilerin ekonomik kalkınmadaki kritik rolü vurgulanarak açıklanmakta ve girişimcilik temel itici gücü olarak tanımlanmaktadır (Schumpeter, 1934). Girişimcilik, bilgi üreten ve değer sağlayan problem çözme sistemi oluşturma sürecidir (Cha, 2016: 1328). Girişimcilik bir yöntem, bir ruh hali ve bir düşünme, sorun ortaya koyma ve çözme biçimidir. Analiz düzeyi bireysel, örgütsel veya toplumsal olursa olsun, girişimcilik zamana ayak uydurmaktadır (Afi, vd., 2022: 2). Girişimcilik; yalnızca iş fikrini hayata geçirmek isteyen profesyonel iş insanlarının değil aynı zamanda akademisyenlerin de dahil olabileceği birçok topluluğun dahil edilmesi ile farklı alanlarda uygulanabilmektedir (Cha, 2016: 1328). Girişimcilik, günümüz işgücünün sürekli değişen sanayi/iş ortamında başarılı olabilmesi için sahip olması gereken bir beceri ve zihniyet gibi görünmektedir (Fain ve Vukašinović, 2020: 1713). Küresel ekonominin hızlanması ve ticaretin gelişmesiyle birlikte, son yıllarda iş dünyasında daha fazla belirsizlik ve çalkantı meydana gelmiştir. Bu nedenle girişimciler, rekabet avantajı elde etmek ve hayatta kalmak için yeni fırsatları belirlemek amacıyla kurumsal stratejilerini buna göre ayarlamak zorunda kalmaktadır (yu, Qin, Xu ve Şkare, 2022: 1475). OECD’nin 2019 yılında hazırlanmış olduğu raporda; kapsayıcı girişimcilik ibaresine yer verilmektedir. Buna göre kapsayıcı girişimcilik, kapsayıcı büyümenin ayrılmaz bir parçası olarak görülmekte olup az temsil edilen ve dezavantajlı gruplardan (örneğin kadınlar, gençler, yaşlılar, göçmenler, işsizler) insanların iş kurması, istihdam yaratılmasına yardımcı olmakta ve böylece ekonomik büyümeyi teşvik ederken sosyal ve finansal dışlanma ile mücadele edebilmektedir (OECD, 2019: 27). Girişimcilik ekosistemi; politika (liderlik, hükümet), finans (mali sermaye), kültür (toplumsal normlar), destekler (altyapı, destek meslekleri) ve insan sermayesinden (işgücü, eğitim kurumları) oluşan beş temel faktör etrafında incelenebilmektedir (Khatami, vd. 2022: 1423). Son on yılda yayınlanan uluslararası kitaplardan bazıları dikkate alındığında girişimciliğin özellikle; dijital girişimcilik, girişimcilik ekosistemleri, girişimcilik finansmanı, kamu girişimciliği, dijital inovasyon ve girişimcilik, girişimcilik ekonomisi, yönetim girişimcileri, fikirden iş planına mühendislik girişimciliği, girişimcilik başarısızlığından öğrenme alanlarında çalışmalar olduğu görülebilmektedir (Morabito, 2022; Ozkazanc-Pan ve Clark, 2021; Alemany ve Andreoli, 2018; Aligica, 2018; Whittington, 2018; Parker, 2018; Andonova, 2017; Swamidass, 2016; Shepherd, vd., 2016 ve Faley, 2014).

2. ARAŞTIRMANIN AMACI, YÖNTEMİ VE EVRENİ

Araştırmanın amacı, girişimci kavramı üzerine Türkiye’de hazırlanan Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler alanı dışındaki doktora tezlerinin analiz edilmesidir. Böylece doktora tezlerinde bilim alanı sınırı olmaksızın, girişimcilik farkındalığının oluşturulmasında multidisipliner bakış açısının literatüre katkı sağlamanın desteklenmesi amaçlanmaktadır. Girişimcilik

alanında çalışma yapmak isteyen araştırmacıların araştırmalarına katkı sağlamayı da hedeflemektedir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ve verilerin analizinde betimsel içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Sosyal bilimlerde nitel çalışmalar bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır (Zehir topkaya, 2006: 113). Burada nitel araştırmanın sağlam veri toplama teknikleri ve araştırma prosedürünün dokümantasyonunu gerektirdiğini belirtmek önemlidir. Çalışmanın nasıl tasarlandığı ve yürütüldüğü hakkında ayrıntılı bilgi araştırma raporunda verilmelidir (Bowen; 2009: 29). Araştırmacılar, araştırma konusunun niteliğine ve türüne göre dokümanları ilgili yerlerden kendisi edinmektedir (Kıral; 2020: 175). Bir çalışmanın parçası olan belgeler çeşitli biçimler almaktadır (Bowen; 2009: 28) Dokümanlar; kütüphane, gazete arşivi, devlet ve diğer özel kurum arşivlerinde bulunabilmektedir (Kıral; 2020: 175). Araştırmacılar genellikle çalışmalarının bir parçası olarak önceki literatürü gözden geçirmektedir. Bu bilgileri raporlarına dahil etmektedir (Bowen; 2009: 28). Bununla birlikte, analiz edilen belgelerin bir listesi sağlandığında, genellikle önceki çalışmaları içermemektedir. Elbette, önceki çalışmalar, araştırmacının analiz için verilerin tanımına ve yorumlanmasına güvenmesini gerektiren bir veri kaynağıdır (Bowen; 2009: 28) Doküman incelemesi; verimli bir yöntem olma, ulaşılabilirlik, maliyet etkinliği, kesinlik ve kapsamlı olma gibi avantajlara sahiptir (Bowen; 2009: 31).

Araştırmada doktora tezlerindeki genel eğilimin belirlenmesi ve ileride yapılacak olan araştırmalara yönelik bir yol gösterici olması planlanmaktadır. Bu kapsamda çalışma evreni Türkiye’de “girişimci” kelimesini başlığında bulunduran doktora tezleridir. Bu tezlere Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) internet sitesi www.yoktez.gov.tr adresi üzerinde erişilmiştir. YÖKTEZ veri tabanında kayıtlı olan tezlerin tamamı örneklem kapsamına alınmıştır. YÖKTEZ veri tabanı taramasında “tez adı” başlığına “girişimci” terimi yazılarak arama yapılmıştır. Veri tabanında yapılan bu arama ile 322 teze ulaşılmıştır. Yapılan filtreleme ile sosyal bilimler enstitüsüne bağlı bölümlerde yapılan tüm çalışmalar kapsam dışı bırakılmıştır. Bunun sonucunda 17 doktora tezine ulaşılmıştır. Ulaşılan tezler; yıl, tez no, üniversite adı, enstitü, konu, ana bilim dalı ve yazım diline göre Tablo 1’de detaylı olarak yer almaktadır.

Tablo 1. Doktora Tezlerinin Kronolojisi

Sıra	Yıl	Tez No	Üniversite	Enstitü	Konu	Ana bilim Dalı	Yazım Dili
1	2002	119431	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü	Şehircilik ve Bölge Planlama	Şehir ve Bölge Planlama	İngilizce
2	2010	350046	Kara Harp Okulu Komutanlığı	Savunma Bilimleri Enstitüsü	Savunma ve Savunma Teknolojileri	Savunma Yönetimi	Türkçe
3	2014	381462	Gazi Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	Spor	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	Türkçe
4	2018	510079	Bahçeşehir Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü	Bilgisayar Mühendisliği Bilimleri-Bilgisayar ve Kontrol	Bilgisayar Mühendisliği	Türkçe
5	2018	528431	Gazi Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	Bilim ve Teknoloji	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	Türkçe
6	2019	618038	Ankara Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Eczacılık ve Farmakoloji	Eczacılık İşletmeciliği	Türkçe
7	2019	557688	İstanbul Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü	Endüstri Ürünleri Tasarımı	Endüstri Ürünleri Tasarımı	Türkçe
8	2020	635133	Ankara Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Eczacılık ve Farmakoloji	Eczacılık İşletmeciliği	Türkçe
9	2020	640802	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Spor	Beden Eğitimi ve Spor	Türkçe
10	2020	642601	Fırat Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Spor	Beden Eğitimi ve Spor	Türkçe
11	2021	679824	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü	Şehircilik ve Bölge Planlama	Şehir ve Bölge Planlama	İngilizce
12	2022	631002	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Mimarlık	Mimarlık	İngilizce
13	2022	764557	İstanbul Teknik Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Mimarlık	Mimarlık	Türkçe
14	2022	744695	Selçuk Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Spor	Spor Yöneticiliği	Türkçe
15	2022	739977	Selçuk Üniversitesi	Fen Bilimleri Enstitüsü	Ziraat	Tarım Ekonomisi	Türkçe
16	2022	748721	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Ziraat	Tarım Ekonomisi	Türkçe

17	2023	797012	İnönü Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Hemşirelik	Hemşirelik	Türkçe
----	------	--------	--------------------	----------------------------	------------	------------	--------

Ayrıca araştırmanın bulgularında; yıllara göre dağılım, üniversite, enstitü ve anabilim dalı bilgileri, yazım dili, anahtar kelimelere göre konu dağılımı ve içerik kriterlerine göre inceleme gerçekleştirilmektedir. Elde edilen bulgular frekans ve yüzde dağılım tablolarında yer almaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

YÖKTEZ üzerinden yapılan tarama sonucunda tüm alanlara ait “girişimci” başlığı içeren toplam 322 doktora tezi belirlenmiştir (YÖKTEZ, 2024). Yapılan filtreleme ile Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler alanına ait çalışmalar kapsam dışı bırakılmıştır. Bu nedenle çalışma kapsamına girebilecek 17 (on yedi) doktora tezi ele alınmıştır. Ulaşılan tezler yıllara göre dağılım, üniversite, enstitü ve anabilim dalı bilgileri, yazım dili, anahtar kelimelere göre konu dağılımı ve içerik kategorilerine göre incelenmiştir.

Tablo 2. Doktora Tezlerinin Dağılımında Yıl Kriteri (Sayı)

Sıra	Yıl	Sayı	Yüzde (%)
1	2002	1	6
2	2010	1	6
3	2014	1	6
4	2018	2	12
5	2019	2	12
6	2020	3	17
7	2021	1	6
8	2022	5	29
9	2023	1	6
Toplam		17	100

Türkiye’de “girişimci” kavramına sahip başlığı içeren doktora tezlerinin dağılımında Tablo 2’de yer alan yıl kriteri incelendiğinde; 2002 yılında ilk tezin tamamlandığı görülmektedir. 2020 yılında 3 adet tez çalışması %17 oranına sahipken bunu 2022 yılında gerçekleştirilen 5 adet tez çalışması %29 oranı ile takip etmektedir. Doktora tezlerinin kronolojisini içeren Tablo 1’e göre; 1 adet İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, 1 adet İstanbul Teknik Üniversitesi, 2 adet Selçuk Üniversitesi ve 1 adet Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde yapılan tezler ile 2022 yılı en fazla çalışmanın tamamlandığı yıl olarak karşımıza çıkmaktadır. İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü; Mimarlık konusunda İngilizce yazılan bir doktora tezi ile İstanbul Teknik Üniversitesi ise Mimarlık konusunda Türkçe yazılan bir doktora tezi ile 2022 yılında yer almaktadır. Selçuk Üniversitesi 2022 yılında hem spor konusunda hem de Ziraat konusunda yazılmış 2adet Türkçe tez ile Tablo 1’de yer almaktadır. Yine 2022 yılı tezleri incelendiğinde; Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nden Ziraat konusunda yazılmış Türkçe doktora tezi görülmektedir.

Tablo 3. Doktora Tezlerinin Dağılımında Üniversite Kriteri

Sıra	Üniversite Adı	Sayı
1	Bahçeşehir Üniversitesi	1
2	Fırat Üniversitesi	1
3	İnönü Üniversitesi	1
4	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	1
5	Kara Harp Okulu Komutanlığı	1
6	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	1
7	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1
8	Ankara Üniversitesi	2
9	Gazi Üniversitesi	2
10	İstanbul Teknik Üniversitesi	2
11	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	2
12	Selçuk Üniversitesi	2
Toplam		17

Doktora tezlerinin dağılımında üniversite kriterini içeren Tablo 3 incelendiğinde; yedi üniversitede birer tez çalışması ve beş üniversitede ise ikişer tez çalışması yapıldığı görülmektedir. Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi ikişer çalışma ile tabloda yer almaktadır.

Tablo 4. Doktora Tezlerinin Dağılımında Enstitü Kriteri

Sıra	Enstitü Adı	Sayı
1	Savunma Bilimleri Enstitüsü	1
2	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2
3	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	3

4	Fen Bilimleri Enstitüsü	5
5	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	6

Türkiye’de bazı üniversitelerde enstitülerin isimlendirilmesi bilim alanı bazlı olmayıp genel bir çatı altında toplanabilmektedir. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü adı altında tüm bilim dallarının yer aldığı bu yapıya Tablo 4’te yer verilmiştir. Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler alanı dışında hazırlanan çalışmalar incelendiğinde; ilk sırada altı çalışma ile Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nün yer aldığı, ardından beş çalışma ile Fen Bilimler Enstitüsü’nün takip ettiği görülmektedir. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü kapsamında yapılan doktora çalışmasının ilgili olduğu bölüm belirlenerek, Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler alanı dışında kalan çalışmalar tabloya dahil edilmiştir.

Tablo 5. Doktora Tezlerinin Dağılımında Bölüm Kriteri

Sıra	Bölüm	Sayı
1	Bilgisayar Mühendisliği Bilimleri	1
2	Bilim ve Teknoloji	1
3	Endüstri Ürünleri Tasarımı	1
4	Hemşirelik	1
5	Savunma ve Savunma Teknolojileri	1
6	Eczacılık ve Farmakoloji	2
7	Mimarlık	2
8	Şehircilik ve Bölge Planlama	2
9	Ziraat	2
10	Spor	4

Bölüm kriteri ele alındığında; dört çalışma ile spor bölümünün ilk sırada yer aldığı belirlenmektedir. Ardından ikişer çalışma ile eczacılık ve farmakoloji, mimarlık, şehircilik ve bölge planlama ile ziraat gelmektedir.

Tablo 6. Doktora Tezlerinin Dağılımında Ana Bilim Dalları Kriteri

Sıra	Bölüm Adı	Sayı
1	Bilgisayar Mühendisliği A.B.D.	1
2	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi A.B.D.	1
3	Endüstri Ürünleri Tasarımı A.B.D.	1
4	Hemşirelik A.B.D.	1
5	Savunma Yönetimi A.B.D.	1
6	Spor Yöneticiliği A.B.D.	1
7	Eczacılık İşletmeciliği A.B.D.	2
8	Mimarlık A.B.D.	2
9	Şehir ve Bölge Planlama A.B.D.	2
10	Tarım Ekonomisi A.B.D.	2
11	Beden Eğitimi ve Spor A.B.D.	3

Bölüm kriteri ile ilişkili olarak Tablo 6’da yer alan anabilim dalları kriterine göre yapılan incelemede; beden eğitimi ve spor alanının en fazla çalışmayı tamamladığı görülmektedir. Eczacılık işletmeciliği ana bilim dalı, mimarlık ana bilim dalı, şehir ve bölge planlama ana bilim dalı ve tarım ekonomisi ana bilim dalı ikişer çalışmanın tamamlandığı anabilim dalları olarak görülmektedir.

Tablo 7. Doktora Tezlerinin Dağılımında Yazım Dili Kriteri

Sıra	Bölüm	Sayı
1	İngilizce	4
2	Türkçe	13

Yazım dili dağılımının gösterildiği Tablo 7 incelendiğinde; çalışmaların ağırlıklı olarak Türkçe dilinde yazıldığı ve bunun ardından İngilizce dilinin kullanıldığı görülmektedir. Tamamlanan çalışmaların %76 Türkçe, % 24 ise İngilizce dili ile yazıldığı söylenebilir.

Tablo 8. Doktora Tezlerinin Dağılımında Anahtar Kelime Kriteri

Sıra	Anahtar kelimeler	Sayı	Sıra	Anahtar kelimeler	Sayı
1	Girişimcilik	7	21	Kırsalın Nüfus Artışı	1
2	İç Girişimcilik	4	22	Kısmi En Küçük Kareler Yapısal Eşitlik Modeli	1
3	Algılanan Örgütsel Destek	2	23	Kurumlar	1
4	Ağlar	1	24	Kültürel Sermaye	1
5	Boyun Eğici Davranışlar	1	25	Liderlik	1
6	Değer Yaratma	1	26	Normatif	1
7	Değer Zinciri	1	27	Organik Tarım	1

8	DOKAP	1	28	Örgütsel Özdeşleşme	1
9	Duygusal Zeka	1	29	Risk Alma Davranışı	1
10	Düzenleyici	1	30	Sinir Ağları	1
11	Endüstri Ürünleri Tasarımı Eğitimi	1	31	Sosyal Sermaye	1
12	Eysenck Kişilik Envanteri	1	32	Spor	1
13	Girişimcilik Bilgisi	1	33	Spor Yönetimi	1
14	Girişimcilik Eğitimi	1	34	Stratejik Çeviklik	1
15	Girişimcilik Niyeti	1	35	Sürdürülebilir Rekabet Avantajı	1
16	Hemşirelik	1	36	Tarımsal Girişimcilik	1
17	İçsel Pazarlama Algısı	1	37	Tasarım Odaklı Yenilik	1
18	İşsizlik Kaygısı	1	38	Umutsuzluk İlişkisi	1
19	Kırsal Girişimcilik	1	39	Veri Madenciliği	1
20	Kırsal Mekan	1	40	Yerel Kalkınma	1

Tezlerin içeriğinde yer alan anahtar kelimeler kriteri dikkate alınarak kavram dağılımı Tablo 8’de yer almaktadır. Buna göre anahtar kelimelerde ilk üç kelime dikkate alınarak yapılan çalışmalar incelenmiştir. İlk üç kelimenin dikkate alınma sebebi ise ele alınan tezlerde anahtar kelimeler kısmında ağırlıklı olarak üç kelime kullanılmış olmasıdır. En çok kullanılan anahtar kelimenin girişimcilik olduğu belirlenmiştir. Yedi tezde girişimcilik kavramı anahtar kelime olarak kullanılmıştır. Bunu dört tez ile iç girişimcilik kavramı takip etmektedir. Bir diğer kavram ise algılanan örgütsel destek olarak karşımıza çıkmaktadır. Algılanan örgütsel destek ise iki tezde ele alınmaktadır. Toplam 40 anahtar kelime içerisinde yukarıda bahsi geçen üç kavram dışında kalanların yalnızca birer kez kullanıldıkları belirlenmiştir.

Tablo 9. Doktora Tezlerinin Dağılımında Anahtar Kelimelerde Kullanılan Girişimcilik Kavramları

Sıra	Girişimcilik Kavramları	Sayı	Yüzde (%)
1	Girişimcilik	7	44
2	İç girişimcilik	4	25
3	Girişimcilik Bilgisi	1	7
4	Girişimcilik Eğitimi	1	6
5	Girişimcilik Niyeti	1	6
6	Kırsal Girişimcilik	1	6
7	Tarımsal Girişimcilik	1	6
Toplam		16	100

Anahtar kelimeler içerisinde kullanılan girişimcilik kavramlarının incelendiği Tablo 9’a göre; yedi tezde kullanılan girişimcilik kavramı % 44 ile ilk sırada yer almaktadır. Ardından % 25 ile iç girişimcilik kavramının dört tezde kullanıldığı görülmektedir. Girişimcilik bilgisi, girişimcilik eğitimi, girişimcilik niyeti, kırsal girişimcilik ve tarımsal girişimcilik kavramları ise birer tezde kullanılmıştır.

Tablo 10. Doktora Tezlerinin Dağılımında Evren Kriterinin Sınıflandırılması

Sıra	Evren	Sınıflandırma	Sayı	Yüzde (%)
1	İlköğretim 5. Sınıf öğrencileri			
2	Ankara’daki eczacılık fakültelerinin 5. Sınıf öğrencileri			
3	Spor bilimleri alanında eğitim gören spor yöneticiliği lisans öğrencileri			
4	Spor eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan üniversite öğrencileri	Öğrenci	6	35
5	Doğu Anadolu Bölgesinde Spor Yöneticiliği Bölümü’nde öğrenim gören öğrenciler			
6	Marmara ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri’ndeki devlet üniversitelerinde spor eğitimi alan üniversite öğrencileri			
7	İnşaat sektörü firmaları			
8	DOKAP bölgesi’nde tarım sektöründe üretici olarak faaliyet gösterenler ve diğer paydaşları			
9	Denizli ve Gaziantep’te faaliyet gösteren girişimciler	İş veren	4	24
10	Konya ilinde faaliyet gösteren organik tarım işletmesi, kooperatif, tüccar, sanayici, toptancı ve perakendeciler			
11	Ar-Ge birimi çalışanları	İş gören	3	18
12	Hemşireler			
13	Spor tesisi yöneticileri			
14	Lisansüstü öğrenciler ve girişimci firmalar	İş veren - öğrenci	2	12
15	Artvin, Rize, Trabzon, Gümüşhane, Bayburt, Giresun, Ordu, Samsun ve Tokat illerinde yer alan kamu ve özel kuruluşlar, STK’lar ve öğrenciler			
16	Teknopark çalışanları ve girişimci firmalar	İş gören - İş veren	1	6
17	Adana, Bolu, Elazığ ve Van illerindeki kurumlar	Kurum	1	6

Tamamlanan çalışmaların evreninin incelendiği Tablo 10’da; iş gören, iş gören – işveren, iş veren, iş veren- öğrenci, öğrenci ve kurum olarak bir sınıflandırma yer almaktadır. Evreni öğrencilerin oluşturduğu toplam 6 tez çalışması bulunmaktadır. Evreni işverenlerin oluşturduğu çalışma sayısı ise 4 olup, ikinci sırada yer almaktadır. 3 çalışmanın evren olarak iş görenlerden oluştuğu görülmektedir. iş veren -öğrenci evrenini seçen 2 çalışma yer almaktadır. Evrenlerini iş gören- işveren ile kurumların oluşturduğu çalışmalar ise birer adettir. Evreni öğrencilerin oluşturduğu çalışmaların; ilköğretim ve lisans öğrencilerini seçtikleri görülmektedir. Evreni işverenlerin oluşturduğu çalışmalarda ise firma, girişimci ve kooperatiflerin ele alındığı belirlenmiştir. Ar-Ge birim çalışanları, hemşireler ve spor tesisi yöneticileri ise iş gören evreni içerisinde yer almaktadır. Evrende hem iş verenlerin hem de öğrencilerin yer aldığı 2 çalışmada; lisansüstü öğrenciler ve girişimci firmalar ile tarım sektöründeki iş verenler ile öğrencilerin çalışıldığı belirlenmiştir. Evrenini iş gören- işverenin oluşturduğu yalnızca bir çalışma yer almaktadır. Yapılan çalışma ise teknopark çalışanları ile girişimci firmaları evren olarak belirlemiştir. Evrenin kurum olarak belirlendiği 1 çalışma yer almaktadır. Çalışmanın belirli parametrelere göre belirlemiş olduğu dört ildeki kurumları evren olarak seçmiş olduğu görülmüştür.

Tablo 11. Doktora Tezlerinin Dağılımında Amaç Kriteri

Sıra	Amaç	Sayı
1	Etki belirlenmesi	5
2	Fırsat, sorun ve öneri sunulması	2
3	İlişki ortaya koymak	2
4	Belirleyici rolü ortaya koymak	1
5	Deneyim betimlemesi	1
6	Deneyisel ilişki kurmak	1
7	İlişki, benzerlik ve farklılıkların çeşitli değişkenlere göre incelenmesi	1
8	Karşılaştırma incelenmesi	1
9	Koşul tespit edilmesi	1
10	Model önerisi	1
11	Önem ortaya koymak	1

Yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak etki belirlenmesi, ilişki ortaya konulması ve fırsat, sorun ve öneri sunulması amaçlarıyla yayımlandığı görülmektedir. 5 çalışmanın etki belirleme amacı taşıdığı görülmektedir. Bunun yanı sıra 8 çalışmanın ise önem ortaya koymak, model önerisi sunmak, koşul tespit etme, karşılaştırma incelemesi yapmak, ilişki, benzerlik ve farklılıkları incelemek, deneysel ilişki kurmak, deneyim betimlemesi yapmak ve belirleyici rol ortaya koymak olarak amaçlarını belirlediği görülmektedir.

4. SONUÇ

Çalışma kapsamında YÖKTEZ üzerinden yapılan tarama sonucunda 17 (on yedi) doktora tezi belirlenmiştir. Tamamlanan lisans üstü doktora tezleri incelendiğinde; “girişimci” kelimesi başlığının spor, eczacılık ve farmakoloji, mimarlık, şehircilik ve bölge planlama ile ziraat temel alanlarında gerçekleştirildiği görülmektedir. İlk tez 2002 yılında tamamlanmıştır. 2022 yılı ise en fazla çalışmanın tamamlandığı yıl olarak karşımıza çıkmaktadır. On iki farklı üniversitede tamamlanan tezlerde; ikişer tez ile Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nin yer aldığı Ankara ilinin ön planda olduğu belirlenmiştir. Ankara’nın girişimcilik ekosisteminde aktif faaliyet gösteren teknokentler, İŞGEMler ve girişimci hızlandırıcı merkezlerinin yoğun olması nedeniyle güçlü girişimcilik ağlarına sahip bir il olduğu bilinmektedir. Tamamlanan çalışmaların büyük kısmının Türkçe dilinde yazıldığı belirlenmiştir. Anahtar kelimelerdeki yoğunlaşmada ise girişimcilik ve iç girişimcilik kavramlarının kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra “girişimcilik” kavramının anahtar kelimelerde girişimcilik bilgisi, girişimcilik eğitimi, girişimcilik niyeti, kırsal girişimcilik ve tarımsal girişimcilik olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Doktora tezlerinde; öğrenci, iş veren, iş gören, iş veren ile öğrenci, iş gören ile iş veren ve kurumlar evren kapsamındadır. Tamamlanan tezlerin amaçlarında ilk üçte; etki belirlenmesi, ilişki ortaya konulması ve fırsat, sorun ve öneri sunulması yer almaktadır. Ağırlıklı olarak etki belirlemenin amaçlandığı çalışmalarda hangi kavramların etkilerinin belirlenmeye çalışıldığı incelendiğinde; örgütsel destek ve örgütsel özdeşleşmenin çalışanların iç girişimci davranışına etkisi, duygusal zeka farkındalık eğitiminin, girişimcilik ve inovasyon eğilimleri üzerine etkisi, kırsal mekanın yeni üretim biçimleri ile mimarlık disiplini açısından kırsal alan ile kırsal girişimciliğin karşılıklı etkisi, stratejik çeviklik ve iç girişimcilik davranışı ilişkisinde yenilikçi örgüt ikliminin aracılık etkisi ve aktif katılımcılara spor hizmet ve programları hazırlayıp sunan örgüt çalışanlarının iç girişimcilik ve müşteri yönlü davranışlar geliştirmelerindeki içsel pazarlama algısı ve algılanan örgütsel desteğin aracılık rolünün üzerindeki etkisinin belirlenmesinin amaçlandığı görülmektedir. Yapılacak yeni çalışmalarda; girişimcilik ve ilişkilendirilen kavramın öneminin ortaya konulması, karşılaştırma incelemesi yapılması, ilişki, benzerlik ve farklılıkların incelenmesi ve belirleyici rolün ortaya koyulmasının amaçlanması önerilmektedir.

Türkiye’de UAK tarafından on iki temel alan belirlenmiştir. Bunlar; eğitim bilimleri, fen bilimleri ve matematik, filoloji, güzel sanatlar, hukuk, ilahiyat, mimarlık, planlama ve tasarım, mühendislik, sağlık bilimleri, sosyal, beşeri ve idari bilimler, ziraat, orman ve su ürünleri ve spor bilimleri temel alanlardır (ÜAK, 2024). Türkiye’de “girişimci” kavramını ele alan tezlerin büyük çoğunluğunun sosyal, beşeri ve idari bilimler temel alanı kapsamında yer aldığı görüldüğünden, çalışmada bu alandaki tezlere yer verilmemiştir. Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler alanında 305 tez yazıldığı görülmektedir (YÖKTEZ, 2024). Çalışmada incelenen tezlerin ilişkilendirilebileceği eğitim bilimleri, fen bilimleri ve matematik, mimarlık, planlama ve tasarım, mühendislik, sağlık bilimleri, ziraat ve spor bilimleri alanlarında yapılan çalışmalar incelenmiştir. Ancak bu alanlarda ilk tez çalışmasının 2002 yılında yayınlanması ve henüz on yedi çalışmanın yapılması, çalışma sayısının yetersiz olduğu kanaati oluşturmaktadır. Tamamlanan ilk tez ile en çok çalışmanın tamamlandığı yıl arasındaki yirmi yıllık süreçte girişimcilik farkındalığında artış olduğu söylenebilir. Bu artışta özellikle Türkiye’de teknoloji geliştirme bölgeleri başta olmak üzere birçok kamu kurum kuruluşu ve özel sektör kuruluşları tarafından girişimcilige ve yeni iş fikirleri bulunmasına yönelik gerçekleştirilen etkinliklerin etkili olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda Türkiye’de doktora düzeyindeki lisansüstü tezlerde Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler alanı dışındaki alanlarda “girişimci” kavramının henüz yeni keşfedildiği ve özellikle son beş yılda artışa geçtiği söylenebilir Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler alanında yapılan tezlerin sayısı düşünüldüğünde, diğer alanlarda bu kavrama yönelik çalışmaların yetersiz kaldığı görülmektedir. Özellikle multi disiplinler bakış açısının girişimcilik çalışmalarına katkısı olabileceği öngörüldüğünde, farklı alanlardaki çalışmaların hem literatüre katkı sağlayacağı hem de girişimcilik ekosisteminin akademik bakış açısıyla ele alınmasının ekosistem oyuncularını geliştireceğini söylemek kaçınılmazdır. Çalışma kapsamında her ne kadar farklı alanlarda doktora tezi tamamlanmış olduğu belirlense de hazırlanacak olan yeni tezlerde; filoloji, güzel sanatlar, hukuk, ilahiyat ile orman ve su ürünleri temel alanlarındaki araştırmacıların “girişimci” kavramına değinmeleri önerilmektedir. Girişimciliğin bireyler ve işletmelerle ilişkisini kapsayan girişimcilik niyeti, girişimci liderlik, iç girişimcilik, girişimcilik etiği konuları yanı sıra girişimciliğin büyüme ve kalkınma ile ilişkisini kapsayan girişimcilik finansmanı, girişimcilik ekosistemi, sürdürülebilir girişimcilik ve girişimcilik politikaları konularının; araştırmacıların temel alanları ile ilişkilendirerek multidisipliner bakış açısıyla incelemelerinin literatüre katkı sağlayacağı ve aynı zamanda doktora kapsamındaki literatürün zenginleşmesini destekleyeceği düşünülmektedir.

YAZAR BEYANI

Araştırmacılar çalışmaya sundukları katkıya ilişkin bilgi sunmalı ve varsa çalışmanıza katkı sunan, maddi destek olan kişi, kurum ve kuruluşlara dair teşekkürlerinizi bu kısma yazmalısınız. Aksi takdirde lütfen bu kısmı bu şekilde bırakınız. Beyanlarınızı aşağıdaki formata uygun olarak hazırlayınız.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Etik Kurul Onayı: Bu araştırma etik kurul izni gerektiren analizleri kapsamadığından etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Yazar Katkıları: Yazar çalışmanın tümünü tek başına gerçekleştirmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Alemay L. & Andreoli JJ. (2018). *entrepreneurial finance: the art and science of growing ventures*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Aligica PD. (2018). *Public entrepreneurship, citizenship, and self-governance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Andonova, L. B. (2017). *Governance entrepreneurs: international organizations and the rise of global public-private partnerships*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bosse, D.A., Harrison, J. S., & Pollack, J.M. (2023). Entrepreneurial opportunities as responsibility. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 47(1), 3–16. doi: 10.1177/10422587211069374
- Bowen, G.A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9, 27-40.
- Cha, M. S. (2016). A model of academic community entrepreneurship (ACE): Initiation, innovation, and impacts of PICMET, *Engineering and Technology Management Faculty Publications and Presentations*. 103, 1328-1338. <http://archives.pdx.edu/ds/psu/19735>
- Fain, N., & Vukašinović, N. (2020). Entrepreneurial mindset development in business and engineering education – An experiment, *International Design Conference – Design 2020*, (1)1707-1714. <https://doi.org/10.1017/dsd.2020.71>
- Faley, T. L. (2014). *The entrepreneurial arch: a strategic framework for discovering, developing and renewing firms*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hatem Afi, H., Boubaker, S., & Omri, A. (2022). Do foreign investment and economic freedom matter for behavioral entrepreneurship? Comparing opportunity versus necessity entrepreneurs. *Technological Forecasting & Social Change* 181, 1-14.

- Khatami, F., Scuotto, V., Krueger, N., & Cantino, V. (2022). The influence of the entrepreneurial ecosystem model on sustainable innovation from a macro-level lens, *International Entrepreneurship and Management Journal*, 18, 1419–1451
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Journal of Social Sciences Institute SUSBID*, (15): 170- 189.
- Morabito, V. (2022). *Digital entrepreneurship: management, systems and practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- OECD (2019). *The missing entrepreneurs, policies for inclusive entrepreneurship*, <https://doi.org/10.1787/3ed84801-en>.
- Ozkazanc-Pan B, & Clark Muntean S. (2021). *Entrepreneurial ecosystems: A gender perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Parker, S. C. (2018). *The economics of entrepreneurship* (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Shepherd, D. A., Williams, T., Wolfe, M., & Patzelt, H. (2016). *Learning from entrepreneurial failure: emotions, cognitions, and actions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Swamidass, P. (2016). *Engineering entrepreneurship from idea to business plan: a guide for innovative engineers and scientists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- ÜAK (2023). *Doçentlik kriterleri*. https://www.uak.gov.tr/Documents/docentlik/2023/2023-ekim-donemi/2023E_BilimAlanlariAnahtarKelimeler_16102023.pdf adresinden edinilmiştir.
- ÜAK 1 (2023). *Doçentlik başvuru şartları*. <https://www.uak.gov.tr/Sayfalar/docentlik/basvuru-sartlari/2023/2023-ekim-donemi-docentlik-basvuru-sartlari.aspx>. adresinden edinilmiştir.
- Whittington, D. (2018). *Digital innovation and entrepreneurship*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yangyang Yu, Y., Qin, Y., Xu, Z. ve Şkare, M. (2022). *Bibliometric analysis of strategic entrepreneurship literatüre*, *International Entrepreneurship and Management Journal*, 18: 1475–1502. <https://doi.org/10.1007/s11365-022-00804-7>
- YÖKTEZ (2023). *Doktora tezleri*. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden edinilmiştir.

